

معرفة كتاب الظاهرة السلفية:
التعددية التنظيمية والسياسات

معرفی کتاب الظاهرة السلفية: التعددية التنظيمية والسياسات

الظاهرة السلفية: التعددية التنظيمية والسياسات یکی از جدیدترین کتابها در شناخت سلفیه تقلیدی در کشورهای اسلامی است. این کتاب توسط چهارده نفر از پژوهشگران تهیه شده و نقطه شروع و گسترش سلفیه وهابیه را مورد بررسی قرار می دهد. کتاب در سال 2014م توسط شبکه الجزیره منتشر شده است.

تألیف: مجموعة من الباحثين

تحریر: بشیر موسی نافع، عز الدین عبد المولی، الحواس تقیة

ناشر: مرکز الجزيرة للدراسات - الدار العربية للعلوم ناشرون

عدد صفحات: 272

تاریخ نشر: 2014م

دگرگونی-های منطقه-ای و تحولات جهانی، زمینه-ای برای فعالیت جنبشهای اسلامی ایجاد کرد که در طول تاریخ اسلام بی سابقه بود. گفتمان رهایی از استعمار، فتح باب اجتهاد، بازگشت به کتاب و سنت و مبارزه با مظاهر مدرنیته، برخی از مسلمانان را برآن داشت تا در صفوف سلفیه گرد هم آیند و در پی رسیدن به این آرمان هرآنچه دارند، هزینه کنند. سلفیه با گونه-های متفاوت آن، از جمله اصلاحی، جهادی، تقلیدی و... نظر اندیشمندان را به خود جلب کرده تا جایی که آنان را برآن داشت تا قلم فرسایی کرده و در نتیجه کتب و مقالات بسیاری آفریده شد.

کتاب **الظاهرة السلفية: التعددية التنظيمية والسياسات (سلفیه ظاهرگرا، گستردگی سازمانها و سیاستها)** گزارشی توصیفی از سلفیه سنتی (تقلیدی) است. این جریان الگویی از وهابیت عربستان است که دارای جهت گیری فکری محافظه کارانه است و در رتبه زمانی پیش از دیگر سلفیان ظهور کرده است. اینان دغدغه ای جز اجرای شریعت آنها در نوع فردی آن ندارند و در پی ارائه اصلاحات سیاسی و اجتماعی نیستند. شعار آنان «من السياسة ترك السياسة» است و بر لزوم اطاعت از حاکم تاکید می کنند و فساد حاکمان را نتیجه فساد مردم می دانند. [1] قرضاوی آنان را «التيار الظاهري» نامید. [2] اینان گاهی سخن از نفی تقلید و افتتاح باب اجتهاد به میان می آورند و رسالت خویش را تصفیه اعتقادی مسلمانان می دانند و بزرگترین جبهه را در تقابل با تصوف و تشیع گشوده اند و پربسامدترین واژه در ادبیات دینی اینان سنت و بدعت، و در برخی مواقع شرک و کفر است. احمد بن حنبل و تقی الدین ابن تیمیه، به عنوان منبع الهام و پدر معنوی اینان شناخته شده و محمد بن عبدالوهاب بنیان گذار حکومت سیاسی این جریان در جزیره العرب است. متداول ترین کتابهای در بین اینان اصول السنه ابن حنبل، العقيدة الطحاوية، العقيدة الواسطية و منهاج السنه ابن تیمیه، کتاب التوحید و کشف الشبهات ابن عبدالوهاب است. [3] بزرگترین نماینده ابن مکتب، جنبش وهابیت در عربستان است که توانست طی یک دوره قدرت های سیاسی ناپایداری مانند دولت طالبان در افغانستان را پدید آورد و موفق به توسعه اینگونه برداشت از سلفیه در برخی از مناطق جهان گردد.

این کتاب در پی شناسایی خاستگاه فکری سلفیه سنتی، تحولات اجتماعی سیاسی آنان، پراکندگی جغرافیایی احزاب و گروههای سلفی و احیاناً نقش آنها در جریانهای سیاسی کشورها است. مجموعه مقالات این کتاب توسط چهارده نفر از دست اندکاران شبکه الجزيرة تهیه شده است که توسط بشیر موسی نافع (استاد تاریخ و جنبش های اسلامی)، عزالدین عبدالمولی (دکترای علوم سیاسی و مدیر پژوهشکده الجزيرة)، الحواس تقیه (یکی از پژوهشگران الجزيرة) تحریر شده است.

این کتاب در یک مقدمه و پانزده فصل تنظیم شده است. در مقدمه این کتاب چندین سوال مطرح شده است. سلفیه چه کسانی هستند؟ از کجا نشأت گرفته اند؟ این گروه از چه کسانی الگو گرفته اند؟ رابطه آنان با دیگر گروههای اسلامی چیست؟ شخصیت های تاثیرگذار آنان چه کسانی هستند؟ در مقالات بعدی این کتاب گروههای سلفی را در کشورهای نظیر عربستان، مصر، یمن، عراق، سوریه، اردن، سودان، کویت، فلسطین، تونس و مغرب بررسی می-کند.

محتوای کتاب در مجموع خوب و اطلاعات آن فراگیر است، البته گاهی در تدوین مطالب کمی شتابزده عمل کرده است و در برخی گزارشات از دقت کافی برخوردار نیست. درختواره سلفیه تقلیدی در کتاب در زیر مورد اشاره قرار گرفته است. فهرست مطالب کتاب به ترتیب زیر است:

تمهید

الفصل الاول: السلفية اشكالية المصطلح، التاريخ، و التجليات المتعددة/ بشیر م. نافع
الفصل الثاني: السلفية السعودية في ميدان السلطة/ هشام بن غالب
الفصل الثالث: السلفيون في مصر: من شرعية الفتوى الى شرعية الانتخاب/ عمار احمد فايد
الفصل الرابع: السلفية اليمنية: الاصول و الفروع/ احمد محمد الدغشي
الفصل الخامس: السلفية في العراق: تقلبات الداخل و تجاذبات الخارج/ د. يحيى الكبيسي
الفصل السادس: السلفية و السلفيون في سورية: من الاصلاح الى الثورة/ عبدالرحمن الحاج
الفصل السابع: سلفيو الاردن و ثوارت الربيع العربي/ محمد ابو رمان
الفصل الثامن: السلفية في فلسطين: الخلفيات، الواقع و الآفاق/ ماجد عزام
الفصل التاسع: السلفيون في الاردن: التارجح بين الدعوة و السلاح/ سعود المولى
الفصل العاشر: السلفية في السودان: الاقسام بين السلمية و المواجهة/ جمال الشريف
الفصل الحادي عشر: التيار السلفي في الكويت: الواقع و المستقبل/ محمد بدرى عبد
الفصل الثاني عشر: السلفية في تونس: مخاض التحول/ رياض الشعيبي
الفصل الثالث عشر: سلفيات المغرب: توجهات و مسارات/ حسن الاشرف
الفصل الرابع عشر: السلفية في موريتانيا و منطقة الساحل الافريقي/ محمد سالم ولد محمد
الفصل الخامس عشر: الاتجاه السلفي و مستقبله في السياسة الصومالية/ حسن محمد ابراهيم

[1]. أزمة السلفية التقليدية.. في تصوّر العلاقة بين الحاكم والمحكوم، فيصل العليوي، (مقاله اينترنتی)

[2]. السلفية التقليدية في معارك الأمة ودينها، ياسر الزعاترة، كاتب أردني(مقاله اينترنتی)

[3]. برای مشاهده زندگینامه و جایگاه بیش از 20 نفر از اعلام اینان بنگرید: السعوديه سيره دوله و مجتمع، عبدالعزيز الخضر، شبكه العربيه لالبحاث و النشر، بيروت، 2010م